

ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Припремио: Владимир М. Симовић¹

НАДЛЕЖНОСТ УСТАВНОГ СУДА У ПИТАЊИМА КОЈА МУ ЈЕ ПРОСЛИЈЕДИО БИЛО КОЈИ СУД У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ У ПОГЛЕДУ ТОГА ДА ЛИ ЈЕ ЗАКОН, О ЧИЈЕМ ВАЖЕЊУ ЊЕГОВА ОДЛУКА ЗАВИСИ, КОМПАТИБИЛАН СА УСТАВОМ БИХ, СА ЕВРОПСКОМ КОНВЕНЦИЈОМ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА И ЊЕНИМ ПРОТОКОЛИМА ИЛИ СА ЗАКОНИМА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Чланови 5, 6. и 7. Закона о адвокатској дјелатности Брчко Дистрикта БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“ број 4/19)

Захтјев подносиоца захтјева за оцјену компатибилности одредаба чл. 5, 6. и 7. Закона о адвокатури у односу на члан VI/4. Устава БиХ недопуштен је у смислу члана 19. став (1) тачка а) Правила Уставног суда, зато што Уставни суд није надлежан за одлучивање.

Из образложења:

Уставни суд указује да је подносилац захтјева од Уставног суда експлицитно затражио да покрене поступак оцјене компатибилности одређених одредаба оспореног закона „са чланом VI/4. Устава Босне и Херцеговине“ уз образложење да такав захтјев подноси зато што је Уставни суд надлежан да „одлучује о било каквом спору у вези са заштитом утврђеног статуса и овлаштења Брчко Дистрикта, који се може јавити између ентитета и Брчко Дистрикта према Уставу БиХ и одлукама Арбитражног трибунала“. Дакле, подносилац захтјева тражи да се утврди компатибилност оспореног закона са уставном одредбом која уређује питање надлежности Уставног суда по захтјеву овлаштеног подносиоца из члана VI/4. Устава БиХ. Овакав захтјев је, у суштини, беспредметан будући да се оспореним законом

¹ Судија Врховног суда Републике Српске и редовни професор Факултета за безбједност и заштиту Слобомир П Универзитета у Бањој Луци; е-пошта: vlado_s@blic.net.

не доводи у питање надлежност Уставног суда према члану VI/4. Устава БиХ, нити то подносилац аргуменује. С друге стране, из суштине навода подносиоца захтјева произлази да кроз кориштење својих овлаштења из члана VI/3.ц) Устава БиХ жели да издјејствује одлучивање Уставног суда према члану VI/4, а не VI/3.ц) Устава БиХ.

Међутим, Уставни суд истиче да из текста члана VI/3.ц) Устава БиХ и праксе Уставног суда произлази да у досег тог члана не улази овлаштење „било ког суда“ да покрене поступак оцјене компатибилности са Уставом БиХ ни према члану VI/3.а), нити према члану VI/4. Устава БиХ. У супротном, тумачењем члана VI/3.ц) Устава БиХ тако да омогућава „било ком суду“ да путем овог поступка покрене поступак из члана VI/3.а) или VI/4. Устава БиХ, дошло би до кршења одредбе члана VI/3. став 1. Устава БиХ, којом је одређено да ће „Уставни суд подржавати овај устав“. Наиме, Устав БиХ је експлицитно одредио круг овлаштених лица из члана VI/3.а) и VI/4. која могу покренути такав поступак, те није оставио било какав простор за другачије тумачење надлежности Уставног суда из члана VI/3.ц) Устава БиХ у вези с тим питањем, нити члан VI/3.ц) Устава БиХ даје Уставном суду овлаштење да путем тог члана промијени круг овлаштених лица из члана VI/3.а) и VI/4. Устава БиХ.

Овакав закључак не може промијенити ни позивање на члан 52. Закона о поступку оцјене усклађености правних прописа Брчко Дистрикта БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта“ број 20/10) зато што та одредба даје овлаштење одређеном кругу лица да захтијевају од Апелационог суда да покрене поступак пред Уставним судом према члану VI/3.ц) Устава БиХ и овлаштење Апелационом суду да по службеној дужности може покренути такав поступак. Међутим, наведена одредба ни на који начин не мијења садржај и досег члана VI/3.ц) Устава БиХ, надлежност Уставног суда према том члану, нити би тако нешто било могуће, јер се Устав БиХ не може мијењати било којим законом.

(Одлука Уставног суда БиХ, број У-3/20 од 26. новембра 2020. године)

ПРАВО НА СЛОБОДУ И СИГУРНОСТ

Притвор

Није повријеђено право на личну слободу и сигурност из члана II/3.д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је суд јасно и конкретно навео нарочите околности и образложио зашто је потребно апеланту продужити притвор.

Из образложења:

Уставни суд указује на праксу Европског суда за људска права у складу с којом се притвор, на основу тога што би се могао извршити притисак на свједоке, може прихватити у почетним фазама поступка. Међутим, гледано дугорочно, захтјеви истраге нису довољно оправдање за притвор осумњиченог јер се у редовном току догађаја наводни ризици смањују с протеком времена, како се проводе увиђаји, узимају искази и обављају остале радње. Осим тога, на опасност да би осумњичени могао ометати правилно вођење поступка - не може се позвати *in abstracto*, већ бојазан да би до тога могло доћи мора бити поткријепљена чињеничним доказима (види Европски суд, *Миланковић и Бошњак против Хрватске*, пресуда од 26. априла 2016. године, представке бр. 37762/12 и 23530/13, тачка 138. с даљњим референцама).

Уставни суд сматра да су редовни судови у оспореним одлукама дали одговарајуће и ваљане разлоге за притвор који је одређен на основу члана 197. став 1. тачка б) ЗКП-а (Закон о кривичном поступку Републике Српске - „Службени гласник Републике Српске“ бр. 53/12, 91/17, 66/18 и 15/21). При томе, судови су нагласили које свједоке треба саслушати, односно које радње треба предузети, као и да се ради на идентификацији одређених лица. Супротно апелантовим наводима, јасно је да Тужилаштво предузима радње прикупљања доказа, што јесте његова обавеза у оквиру истраге, те је суд јасно образложио у чему се колузиона опасност огледа. Наведене околности су довољне да увјере Уставни суд да су редовни судови дали релевантне и довољне разлоге за лишавање слободе, поготово у овој фази поступка. Осим тога, редовни суд је оцијенио да више не постоје разлози за притвор из основа члана 197. став 1. тачка в) ЗКП-а, што јасно говори у прилог томе да је суд водио рачуна о томе да се сви разлози за притвор цијене објективно и у складу с околностима.

Стога, у околностима конкретног случаја, Уставни суд сматра да су неосновани апелантови приговори да је редовни суд одредио притвор апеланту незаконито, без основа и конкретизације релевантних разлога.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-3864/23 од 30. маја 2024. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Упис промјене права посједа у катастарском операту

Повријеђено је апеланткињино право на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине када је суд арбитрарно тумачио релевантне одредбе Закона о одржавању премјера и катастра земљишта и Правилника за одржавање премјера и катастра земљишта и закључио да апеланткиња није испунила законски основ за упис промјене права посједа у катастарском операту. Такође, прекршено је право на равноправност странака пред судом у случају када апелантица није имала једнак процесноправни третман будући да као супротна страна у конкретном поступку није била обавијештена о учешћу заинтересованог лица у поступку, нити су апелантици достављени одговори на њену тужбу и захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке које је то заинтересовано лице доставило.

Из образложења:

Уставни суд запажа да је апелантицин захтјев за упис промјене посједа на спорним некретнинама одбијен јер су органи управе и редовни судови закључили да документација коју је апелантица приложила уз свој захтјев не може представљати правни основ за промјену корисника у катастарском операту. У вези с тим, Уставни суд истиче да је у већ наведеним предметима, између осталог, закључио да су органи управе и редовни судови арбитрарном примјеном одредбе члана 20. Закона о одбрани („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 88/05) и члана 59. Правилника за одржавање премјера и катастра земљишта („Службени гласник Републике Српске“ бр. 17/09, 8/12 и 35/12) одбили апелантицине идентичне захтјеве у тим предметима. Наиме, Уставни суд је истакао да је апелантица подношењем посједовних листова неспорно идентификовала некретнине које су предмет захтјева, те је у вези с тим указао на наведене одредбе Закона о одржавању премјера и катастра земљишта („Службени гласник Републике Српске“ бр. 19/96 и 15/10) и Правилника, као и на Одлуку Предсједништ-

ва БиХ. Уставни суд је у тим предметима закључио да је Предсједништво БиХ законом овлаштено да одређује имовину која ће служити за потребе нових Оружаних снага и да је у том смислу надлежни орган овлаштен да одлучује о конкретним некретнинама.

Доводећи у везу ставове из наведених одлука Уставног суда са околностима конкретног предмета, Уставни суд примјећује да је Врховни суд до својих закључака дошао упркос релевантним одредбама Закона о одбрани БиХ, Споразума о питањима сукцесије-Анекс А и Одлуци Предсједништва БиХ, при чему за такве закључке није дао разлоге који би се могли оцијенити разумним и увјерљивим. Наиме, Уставни суд запажа да су редовни судови у оспореним одлукама закључили да апеланткиња уз захтјев није приложила нити један документ који би, сходно релевантним прописима, представљао правни основ за промјену корисника у катастарском оперативу. Међутим, доводећи у везу околности конкретног предмета са праксом Уставног суда, Уставни суд закључује да су судови на тај начин суд пропустили да узму у обзир све чињеничне и правне елементе који су објективно релевантни за доношење одлуке у конкретном поступку.

Због тога, Уставни суд сматра да је прекршено апеланткињино право на правично суђење из члана II/3.е) Устава БиХ и члана 6. став 1. Европске конвенције у сегменту права на образложену одлуку. Уставни суд сматра да је с циљем заштите апеланткињиних уставних права потребно укинути одлуку Врховног суда, те предмет вратити том суду како би донио нову одлуку у складу с гаранцијама права на правично суђење.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-1436/21 од 25. септембра 2025. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Накнада нематеријалне штете

Није дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је наконведеног доказног поступка првостепени суд оцијенио доказе и утврдио чињенице, те донио одлуку којом је обавезао апеланткице да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете солидарно исплате новчани износ од 15.000,00 КМ, која је потврђена одлуком другостепеног суда. При томе ти судови су дали довољно јасна и аргументована образложења за те одлуке, у складу са стан-

дардима права на правично суђење, из којих не произлази произвољност у утврђивању чињеничног стања и примјени релевантних одредаба материјалног и процесног права.

Из образложења:

У вези са наведеним, Уставни суд запажа да из образложења оспорених пресуда и достављене документације, насупротив апелационим наводима, произлази да је доказни поступак у конкретном случају проведен у складу са релевантним одредбама ЗПП (Закон о парничном поступку - „Службене новине Федерације БиХ” бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15), односно да је првостепени суд оцијенио све доказе проведене у поступку пред тим судом како појединачно, тако и у њиховој међусобној повезаности, те да је оспорена пресуда донесена након тако проведеног поступка. При томе Уставни суд запажа да је првостепени суд, насупротив мишљењу апелантица, дао довољно јасне и аргументоване разлоге за своју одлуку да не прихвати исказе свједока у дијелу у којем су изразили своја мишљења о понашању тужиоца изазваном објављивањем његове фотографије у наведеном уџбенику, а да у том контексту и у вези са постојањем нематеријалне штете због повреде права личности, угледа и части малодобног тужиоца усљед објављивања спорне фотографије у наведеном уџбенику као уџбеничког примјера разрокости - прихвати као доказ налаз и мишљење вјештака неуропсихијатра као стручног лица. Имајући у виду наведено, те садржај исказа тих свједока и вјештака, интерпретиран у оспореној првостепеној пресуди, Уставни суд у вези са тим не налази елементе произвољности, нити повреду принципа равноправности у поступку, нарочито узимајући у обзир да не произлази да је апелантицама у конкретном поступку онемогућено да изнесу доказе у своју корист.

Уставни суд запажа да из образложења оспорених одлука произлази да су редовни судови приликом доношења одлуке о одређивању висине накнаде нематеријалне штете имали у виду специфичне околности због којих је малодобни тужилац, као дијете са посебним потребама, на прагу пубертета осјетљивији на реакције других. Уставни суд указује да из одредаба члана 200. ЗОО (Закон о облигационим односима - „Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, „Службени лист РБиХ“ бр. 2/92, 13/93, 13/94 и „Службене новине Федерације БиХ“ бр. 29/03 и 42/11) и члана 127. ЗПП произлази да је висина накнаде, заправо, детерминисана чињеницама сваког конкретног предмета и да суд треба да изврши њену конкретизацију. Доводећи у везу наведено са образложењем оспорених пресуда, Уставни суд сматра да су редовни судови накнаду нематеријал-

не штете у висини прецизираној у изреци првостепене пресуде досудили управо имајући у виду специфичност околности конкретног случаја, при чему из образложења оспорених пресуда не произлазе елементи произвољности у примјени релевантних прописа (ЗОО и ЗПП) у овом дијелу, насупротив мишљењу апелантица.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-4112/20 од 22. јуна 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Дуг из основа преузете мјеничне обавезе

Није дошло до повреде апелантовог права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода с обзиром на то да је Врховни суд у образложењу оспорене одлуке дао јасне и прецизне разлоге када је обавезао апеланта да тужитељици исплати дуг из основа преузете мјеничне обавезе, те да при томе није повриједио начело правне сигурности на апелантову штету.

Из образложења:

Уставни суд запажа да из образложења одлуке првостепеног суда произлази да је тужитељица с „Фармацијом“ д.о.о. Тузла 25. августа 2008. године закључила уговор о кредиту, по којем је апелант мјенични јемац, из чега произлази да је тужитељица активно легитимисана да тражи исплату мјеничног дуга по мјеници коју је потписао апелант. Осим тога, Уставни суд запажа да је првостепени суд закључио да није основан ни приговор пасивне легитимације из разлога што је апелант као мјенични јемац и потписник мјенице пасивно легитимисан у предметној парници. Због наведеног, Уставни суд и ове наводе оцјењује неоснованим. Поред тога, Уставни суд запажа да апелант истиче и да је Врховни суд пристрасан, због чега је повријеђено његово право на правичан поступак пред независним и непристрасним судом, али те наводе ничим није образложио, па их Уставни суд сматра паушалним.

У вези с апелационим наводима којима апелант указује да на конкретни случај треба примијенити и Закон о заштити жираната у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 100/13), Уставни суд запажа да се Општински суд бавио тим питањем, те да из образложења пресуде тог

суда, коју је као правилну потврдио и Врховни суд оспореном одлуком, произлази да се у конкретном случају ради о материјално-правном односу између тужитељице и апеланта који је настао прије тог закона, а у прелазним и завршним одредбама није одређена његова ретроактивна примјена, из чега произлази да се тај закон не може примијенити у конкретној ситуацији. При томе, Уставни суд подсјећа да је већ раније у предмету број АП-3960/16 разматрао слична чињенична и правна питања, те да у вези с тим није нашао произвољност у поступању редовних судова (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-3960/16 од 11. октобра 2018. године, доступна на интернетској страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

Према томе, Уставни суд у разлозима оспорене одлуке да се на конкретну ситуацију не може примијенити Закон о заштити жираната у ФБиХ, супротно апелационим наводима, не може наћи елементе који би указивали на произвољну примјену материјалног права на апелантову штету.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-3570/20 од 8. јуна 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ И ПРАВО НА СЛОБОДУ И СИГУРНОСТ

Притвор

Нема повреде права на одбрану у ситуацији када је апеланту осигурана адекватна одбрана, и то од стране адвоката по властитом избору, те када је одбрани у околностима конкретног случаја остављено довољно времена да се упозна с приједлогом за одређивање притвора. Такође, не постоји повреда права из члана II/3.д) Устава Босне и Херцеговине и члана 5. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када када су редовни судови приликом одређивања притвора утврдили да, уз постојање основане сумње да је апелант починио кривично дјело које му је стављено на терет, постоје и нарочите околности за одређивање притвора прописане одредбом члана 146. став 1. тач. а), б), ц) и д) Закона о кривичном поступку Федерације БиХ, уз озбиљне разлоге од јавног интереса који, независно од начела претпоставке невиности, претежу над правом на слободу и сигурност особе, те када се из начина на који су редовни судови поступали не може утврдити да је то поступање било пристрасно.

Из образложења:

Из стања у спису произлази да је тај адвокат имао стални контакт с апелантом будући да је поступао као његов бранилац приликом саслушања у Министарству унутрашњих послова и у Тужилаштву. Из тог произлази да је апеланту, како се то и захтијева стандардима из Европске конвенције, током цијелог поступка била осигурана адекватна одбрана, и то од стране адвоката по властитом избору, којем је апелант потписао пуномоћ. Дакле, чињеница да је бранилац другој двојници осумњичених отказао пуномоћ и да суд није дозволио другим браниоцима да приступе на рочиште - није било од било каквог утицаја на апелантову одбрану. Стога, Уставни суд не може закључити да је таквим поступањем апеланту повријеђено право на одбрану.

У конкретном предмету Уставни суд запажа да је суд браниоцу омогућио само сат и по времена за припрему одбране и изјашњења о приједлогу написаном на 31 страници, иако је одбрана тражила четири сата за припрему. То је свакако чињеница од значаја коју треба имати у виду приликом разматрања тог апелантовог навода. Међутим, Уставни суд има у виду и чињеницу да је апелант, којег је заступао његов бранилац, већ саслушан у Министарству унутрашњих послова и у Тужилаштву, те да му је том приликом саопштено шта му се ставља на терет. Дакле, и апелант и његов бранилац су и прије рочишта „били упознати с оптужбама“ и могли су претпоставити на којим ће аргументима Тужилаштво заснивати свој приједлог за одређивање притвора.

Уставни суд закључује да су редовни судови приликом одређивања притвора апеланту имали у виду све законом прописане услове за одређивање притвора. Стога, Уставни суд сматра да, супротно тврдњама из апелације, разлози које су редовни судови имали у виду приликом доношења оспорених одлука нису произвољни јер су судови понудили увјерљива и јасна образложења како за чињенична утврђења тако и за примјену права. Стога, Уставни суд сматра да су редовни судови, у смислу наведених ставова Европског суда, дали довољне и релевантне разлоге за одређивање притвора осумњиченим, па произлази да су наводи из апелације неосновани.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-4893/23 од 23. јануара 2025. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Исплата новчаних средстава за вријеме привремене спријечености за рад

Редовни судови су оспореним одлукама повриједили апелантично право на правично суђење из члана П/3.е) Устава Босне и Херцеговине када су примијенили одлуку управног одбора туженог без испитивања њене материјалноправне сугласности са Законом о здравственом осигурању, успркос апелантичним приговорима изнесеним у том правцу.

Из образложења:

Уставни суд указује да апелантица тврди да оспорене одлуке нису дале одговор на питање „законитости одлуке Управног одбора туженог“ јер је наведеном одлуком, као актом ниже правне снаге, незаконито прописано мање права од права која је послодавцу „дао“ Закон о здравственом осигурању („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 100/14, 36/18 и 61/22). У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је у више својих одлука разматрао питање рефундирања разлике новчаних средстава која су апеланти као послодавци исплаћивали својим упосленицима за вријеме привремене спријечености за рад и износа које су кантонални заводи за здравствено осигурање рефундирали тим послодавцима у складу с одлукама о накнади плате за вријеме привремене спријечености за рад које су донијели ти заводи (види Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. АП-120/19 од 9. септембра 2020. године и АП-3646/20 од 6. априла 2022. године, доступне на интернетској страници Уставног суда www.уставнисуд.ba).

Уставни суд је у цитираним предметима утврдио кршење права апеланата на правично суђење јер је утврђено да су редовни судови образложили да су одлуке које су донијели тужени у тим поступцима (надлежни заводи за здравствено осигурање) и меритуму законите с формалног аспекта, с обзиром на то да су донесене на темељу изричитог законског овлаштења, при чему нису размотрили материјалноправну законитост таквих одлука. Наиме, Уставни суд је у наведеним предметима, између осталог, истакао да одредбе Закона о здравственом осигурању дају дискрецијско право управним одборима кантоналних завода осигурања да својим одлукама утврде „висину накнаде плате и највиши износ накнаде плате“, али да су се управни одбори кантоналних завода осигурања при доношењу одлука, као подзаконских аката, морали кретати у оквирима прописаним Законом о здравственом осигурању.

Коначно, Уставни суд је у наведеним предметима закључио да су редовни судови били дужни, поред формалног, оцијенити и материјално-правни аспект законитости одлука управних одбора тужених у тим предметима. Пропуштањем да тако поступе, успркос приговорима апеланата изнесеним у том правцу, редовни судови су повриједили право апеланата на правично суђење.

Доводећи становишта из наведених одлука Уставног суда у везу с околностима конкретног предмета, Уставни суд запажа да је и у овом предмету апелантница истицала да је одлука Управног одбора туженог у супротности са Законом о здравственом осигурању. Стога, подржавајући праксу из одлука Уставног суда бр. АП-120/19 од 9. септембра 2020. године и АП-3646/20 од 6. априла 2022. године, те узимајући у обзир све релевантне околности конкретног случаја, Уставни суд се у цијелости позива на образложење из наведених одлука.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-569/21 од 27. марта 2025. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Отказ уговора о раду

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је Врховни суд дао јасно и аргументовано образложење о неоснованости апелантовог тужбеног захтјева, а који закључци се не чине произвољним у сегментима које је апелант оспоравао, нити упућују на закључак о повреди принципа непристрасности и права на образложену одлуку.

Из образложења:

Уставни суд запажа да је Врховни суд дао јасно и аргументовано образложење у погледу примјене одредби члана 126. став 2. ЗОР-а (Закон о раду „Службени гласник Републике Српске“ број 55/07) на околности конкретног случаја. Наиме, Уставни суд запажа да је одредбом члана 126 став 2 ЗОР-а прописано да се отказ уговора о раду може дати ако послодавац „...с обзиром на своје економско стање, производне и друге радне капацитете и организацију рада, као и радне способности радника - не може раднику обезбиједити други одговарајући посао...“. У вези с тим, Уставни суд

запажа да се синтаagma „други одговарајући посао“ не може разумјети на начин како то апелант сматра, односно да се њоме ствара толико широка обавеза за послодавца, да раднику којем отказује уговор о раду прије отказа - нуди запослење на радним мјестима за које је потребна нижа квалификација од оне коју тај радник има. Према томе, Уставни суд сматра да на произвољност у примјени одредбе члана 126. став 2. ЗОР-а не могу указивати апелантове тврдње да му је тужени требао понудити запослење на радна мјеста за која се захтијева завршена виша стручна спрема, односно средња или основна школа (помоћни радници, сметљари, возачи и сл.).

Такође, Уставни суд запажа да су неосноване и апелантове тврдње да је Врховни суд пропустио образложити због чега апелант који има завршену вишу и високу стручну спрему економског смјера - није могао бити распоређен на радно мјесто рачуноводствени техничар, контролор извјештаја инкасанта, инкасанта, шефа плана и анализе код неспорне чињенице да је апелант неспорно квалификован за обављање наведених послова за које је накнадно вршен пријем запосленика. У том погледу, Уставни суд запажа да је Врховни суд дао јасно образложење указујући да чињеница да је тужени током 2016. године запослио неколико радника са високом, вишом и средњом стручном спремом, упућује на закључак да у вријеме отказа уговора о раду апеланту, у јуну 2015. године, односно новембру 2015. године, из разлога што је укинута апелантово радно мјесто, тужени није био у могућности апеланта распоредити на друго радно мјесто које одговара његовим радним способностима. При томе, Уставни суд запажа да се не може сматрати да је одредбом члана 127. став 2. ЗОР-а (на једнак начин као и одредбом члана 140. ЗОР-а) успостављена обавеза за послодавца да раднику којем је раније отказао уговор о раду - понуди ново запослење у случају накнадног запошљавања радника, са истим или сличним стручним квалификацијама.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-3741/21 од 6. јула 2022. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Право на суђење у разумном року

Не постоји повреда права на суђење у разумном року јер је парнични поступак трајао три године и пет мјесеци, у оквиру којег периода су редовни судови донијели четири одлуке (двије процесне и двије мериторне), што се не може сматрати неразумно дугим трајањем поступка.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа да се оправданост дужине поступка мора оцијенити у свјетлу околности предмета и у односу на сљедеће критеријуме: сложеност предмета, поступање апеланта и релевантних органа власти, те шта је у спору за апеланта било доведено у питање (види Европски суд за људска права, *Микулић против Хрватске*, пресуда од 7. фебруара 2002. године, представка број 53176/99, тачка 38. и *Делић против Босне и Херцеговине*, пресуда од 2. марта 2021. године, представка број 59181/18, тачка 18).

Уставни суд запажа да је релевантан период од 21. јула 2017. када је апелант поднио тужбу па до доношења пресуде Окружног суда 14. децембра 2020. године, дакле период од три године и пет мјесеци. Такође, Уставни суд указује да се не ради о предмету који је по закону хитне природе, нити се у конкретном случају радило о сложеним чињеничним или правним питањима.

Оцјењујући понашање судова, Уставни суд запажа да су редовни судови у релевантном периоду донијели двије процесне и двије мериторне одлуке и да су поступали релативно брзо, нарочито имајући у виду да је првостепена пресуда једном укинута и предмет враћен на поновно суђење. Стога, сагледавајући поступак у цјелини, те имајући у виду чињеницу да је поступак правоснажно окончан у периоду нешто дужем од три године, Уставни суд не може закључити да је дужина трајања конкретног поступка прешла границе „разумног рока“ из члана 6. став 1. Европске конвенције.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-1025/21 од 10. јула 2025. године)

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ, ПРАВО НА ДЈЕЛОТВОРАН ПРАВНИ ЛИЈЕК И ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Дисциплинска одговорност тужиоца за прекршаје

Није прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је у спроведеном поступку утврђена апелантова дисциплинска одговорност за прекршаје из члана 57. тачка 16. Закона о Високом судском и тужилачком савјету БиХ и изречена одговарајућа дисциплинска мјера, за шта су надлежне дисциплинске комисије дале довољно јасна и аргументована образложења. Такође, нема ни кршења права из члана 13. у вези са чланом 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода зато што Другостепена комисија има пуну надлежност да испита првостепену одлуку како у погледу чињеница тако и у погледу примјене права. Чињеница да Високи судски и тужилачки савјет БиХ као цјелина испитује жалбу против другостепене одлуке само у дијелу који се тиче изречене казне, не значи да је апеланту онемогућено право на дјелотворан правни лијек пред тијелом које има све карактеристике „трибунала“ у смислу права на правично суђење. Напослијетку, нема кршења забране дискриминације из члана II/4. Устава Босне и Херцеговине и члана 14. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода јер апелант није доставио било какав доказ који би могао учинити вјероватним да је у поступку дискриминисан по неком од забрањених основа у вези с уживањем права из ове конвенције, нити то произлази из предочених докумената.

Из образложења:

Уставни суд запажа да су дисциплинске комисије дале јасна и релевантна образложења како у погледу утврђеног чињеничног стања тако и примјене одредби материјалног права. У вези с тим, Уставни суд запажа да су дисциплинске комисије имале у виду садржај одредби члана 57. тачка 16. Закона о ВСТС-у (Закон о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине - „Службени гласник БиХ“ бр. 25/04, 93/05, 48/07, 15/08 и 63/23), те су анализирале садржај одредби члана 1.2.а) и 1.2.ц) Кодекса тужилачке етике („Службени гласник БиХ“ бр. 13/06, 32/15, 94/18 и 79/21), доводећи их у међусобну везу, при чему су дале детаљне разлоге за закључак о апелантовој дисциплинској одговорности. У вези с апелантовим позивањем на Одлуку Уставног суда број АП-658/22, Уставни суд

указује да апелант само дјелимично наводи став Уставног суда из те одлуке. Наиме, Уставни суд је такође указао да је у дисциплинском поступку у том предмету апелант проглашен одговорним за прекршај који је дефинисан Законом о ВСТС-у, а не за кршење Етичког кодекса. Наиме, Етички кодекс је, како је Уставни суд указао, послужио да се опише понашање које представља озбиљно кршење службене дужности (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-658/22 од 11. маја 2022. године, тачка 78, доступна на www.ustavnisud.ba).

У конкретном случају, Уставни суд запажа да је апелант проглашен одговорним за прекршај из члана 57. тачка 16. Закона о ВСТС-у, тј., упуштање у активности које су неспојиве са дужностима тужиоца“, како и гласи диспозитив оспорене првостепене одлуке, а не за кршење одредби Етичког кодекса. У образложењу те одлуке је наведено да је својим понашањем апелант „занемарио етичку одговорност тужилаца“, уз опис понашања које је у Етичком кодексу наведено као неприхватљиво. Такво позивање на Кодекс је послужило да Првостепена комисија детаљно опише понашање обухваћено наведеним дисциплинским прекршајем. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да апелантово позивање на Одлуку број АП-658/22 не може водити другачијем одлучењу у конкретном случају.

Уставни суд такође запажа да апелант понавља наводе које је истицао и у току дисциплинског поступка, које је Другостепена комисија размотрила и дала довољно јасна и аргументована образложења због чега такви наводи, укључујући и мишљење ВСТС-а од 13. новембра 2008. године, не могу довести до другачијег рјешења конкретне дисциплинске ствари. Уставни суд стога сматра да другостепена одлука садржи одговоре на његове жалбене наводе.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-4697/23 од 11. јула 2024. године)

ПРАВО НА ПОРОДИЧНИ ЖИВОТ

Изрицање заштитних мјера ради спрјечавања насиља у породици

Не постоји кршење права из члана II/3.ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода зато што је мијешање јавних власти у апелантово право на „породични живот“ засновано на закону и неопходно у демократском друштву у сврху постизања законитог циља, а то је отклањање посљедица и узро-

ка учињеног насиља, те заштита малодобне дјеце као жртава насиља. При томе, није нарушено ни начело пропорционалности између апелантовог права и законитог циља којем се тежи.

Из образложења:

Уставни суд сматра да одлука суда о изрицању заштитних мјера, која се доноси ради осигуравања нужне заштите здравља и сигурности лица изложених насиљу, те спрјечавања насиља у породици - несумњиво представља „леgitиман циљ у јавном или општем интересу“, односно неопходну мјеру у демократском друштву ради заштите права и слобода других у смислу члана 8. став 2. Европске конвенције. То се у конкретном случају односи на заштиту апелантове малодобне дјеце као жртава насиља и спрјечавања и сузбијања даљњег насиља над њима.

Што се тиче пропорционалности мијешања у апелантово право, Уставни суд сматра да су у конкретном случају изречене заштитне мјере у најбољем интересу апелантове малодобне дјеце чији интерес, у околностима конкретног предмета, без сумње, претеже над апелантовим правом на породични живот. При томе, Уставни суд сматра да, супротно апелантовим тврдњама, редовни судови своје закључке о утврђеним чињеницама нису донијели паушално, већ примарно на темељу службене забиљешке коју су сачинила стручна лица службе социјалне заштите.

У вези с тим, Уставни суд указује да из стања списка предмета произлази да су наведена стручна лица директно разговарала са малодобном дјецом – жртвама насиља и имала објективну могућност на непосредан начин стећи дојам у погледу вјеродостојности њихових изјава. Осим тога, Уставни суд има у виду да су редовни судови имали могућност да заштитне мјере из члана 9. став (1) тач. 2. и 3. Закона о заштити од насиља у породици (“Службене новине Федерације БиХ“, бр. 20/13 и 75/21) изрекну за период од двије године, али да су сматрали да ће се и у времену од 12 мјесеци остварити сврха наведених изречених мјера.

Због тога, супротно апелантовим наводима, није произвољан став Кантоналног суда из образложења оспореног другостепеног рјешења да изречене заштитне мјере апеланту нису престога одмјерене. Коначно, Уставни суд сматра да је изречена заштитна мјера обавезног психосоцијалног третмана у апелантовом интересу и да она управо има за циљ преваспитање његове личност у контексту активног доприноса ефективном оства-

ривању апелантових родитељских права одређених правоснажном пресудом о разводу брака.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-4260/23 од 19. септембра 2024. године)

ПРАВО НА ПОРОДИЧНИ ЖИВОТ И ПРАВА НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Заштита од клевете

Нема кршења права из члана II/3.ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када су редовни судови у оспореним одлукама извршили одговарајућу анализу релевантних критерија у контексту специфичних околности конкретног случаја онако како то захтијевају стандарди Европског суда за људска права у погледу постизања правичне равнотеже између апелантовог права на приватни живот гарантованог чланом 8. ове конвенције и права туженог на слободу изражавања из члана 10. ове конвенције. Не постоји ни кршење ни права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када су редовни судови у својим одлукама дали јасна и разумна образложења у којима нема произвољности, како у погледу утврђивања чињеничног стања и оцјене доказа тако ни у погледу примјене права, на што је апелант неосновано указао.

Из образложења:

Уставни суд запажа да су редовни судови спорно изражавање туженог сагледали из више углова, како то прописују релевантне одредбе Закона о заштити од клевете Брчко дистрикта БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“ број 14/03) и члан 10. Европске конвенције. При томе, редовни судови су закључили да се ради о мишљењу туженог које није подобно за доказивање и има вјеродостојан основ у чињеницама које су у овом поступку расвијетљене. С обзиром на садржај спорног изражавања, те контекст у којем је оно настало, Уставни суд се слаже с оцјеном коју су дали редовни судови у конкретном случају – да се ради о вриједносним судовима. Наиме, апелант није спорио да је као посланик за вријеме свог мандата у Скупштини Брчко дистрикта БиХ прелазио из једне у другу по-

литичку опцију, након чега је услиједило спорно изражавање туженог. Из наведеног произлази да је вриједносни суд имао вјеродостојан чињенични основ. При томе, редовни судови су указали да је емисија туженог хумористично-сатиричног карактера, у којој је апелант, у односу на његов политички ангажман, идентификован с јањичарем како би се на шаљив начин приказала његова политичка недоследност, како је то закључио и Апелациони суд.

У вези с тим, Уставни суд указује да из праксе Европског суда за људска права произлази да је сатира облик умјетничког изражавања и друштвеног коментара који, претјеривањем и искривљивањем стварности која га карактерише, природно има циљ провоцирати и агитовати. Због тога се свако мијешање у право умјетника или било којег другог лица да се изражава на такав начин - мора испитати с посебном пажњом (види Европски суд за људска права, *Alves da Silva против Португалије*, пресуда од 20. октобра 2009. године, представка број 41665/07, тачка 27).

У односу на посљедице објављивања, Уставни суд запажа да се Основни суд бавио и тим питањем. Наиме, из чињеница предмета је евидентно да је у току поступка проведено вјештачење посредством вјештака психијатра на околност претрпљених душевних патњи, али је Основни суд закључио да то вјештачење није релевантно с обзиром на то да није утврдио одговорност туженог за клевету. У вези с тим, Уставни суд прихвата да је спорно изражавање код апеланта изазвало субјективну реакцију и неугодност. Међутим, апелант је као јавна личност морао бити спреман да прихвати такво изражавање, чак и ако је оно шокантно и увредљиво. Осим тога, Уставни суд сматра да спорно изражавање не представља непотребан лични напад на апеланта, већ, како је наведено, мишљење о његовом јавном дјеловању као политичару.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-1724/21 од 25. септембра 2025. године)

ПРАВО НА СЛОБОДУ ИЗРАЖАВАЊА

Заштита од клевете

Прекршено је апелантово право на слободу изражавања из члана II/3.х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када редовни судови приликом доношења оспорених одлука нису постигли правичну равнотежу између апе-

лантовог права на слободу изражавања и тужиочевог права на заштиту његовог угледа, односно када реакција редовних судова није била пропорционална законитом циљу којем се тежи, дакле није била нужна у демократском друштву.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа да придржавање професионалних стандарда, у смислу члана 7. став 2. тачка ц) Закона о заштити од клевете Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“ бр. 59/02, 19/03 и 73/05, представља само једну од околности које су релевантне за процјену разумности изражавања. У вези с тим, Уставни суда запажа да се не може занемарити да је дан након објављивања спорног текста интернетски портал, на којем је апелант уредник - у цијелости објавио и деманти. Том приликом су, како произлази из документације која је достављена у прилогу апелације, објављене и фотокопије тужиочевих диплома из којих произлазе тачни датуми када је тужилац стекао звања о којима је било ријечи. На тај начин је сваком просјечном читаоцу који је био заинтересиран за садржај те теме - омогућено да спорни догађај сагледа из више аспеката и на тај начин сам донесе суд о спорној теми. Ово се са становишта новинарске етике такође може сматрати разумним, иако тужилац није био контактиран прије објављивања спорног чланка.

Имајући у виду да су прихватљиве границе критике шире када се ради о особама које обављају јавне дужности и баве се политиком, тужилац је као јавна особа морао трпјети изражавања, чак и ако су шокантна, увредљива односно сатирична. У том погледу, Уставни суд подсјећа да новинарска слобода обухвата и могуће прибјегавање одређеном степену претјеривања или чак провокације (види Европски суд за људска права, *Sabunci и други против Турске*, пресуда од 10. новембра 2020. године, представка број 23199/17, тачка 220).

Имајући у виду све наведено, посебно садржај спорног изражавања у контексту свих релевантних околности конкретног случаја, Уставни суд сматра да редовни судови приликом доношења одлука којима је апелант обавезан на накнаду нематеријалне штете - нису постигли правичан баланс између два конкурентска права, односно тужиочевог права на углед и апелантовог права на слободу изражавања. Стога, према оцјени Уставног суда, све наведено указује да оспорене пресуде нису пропорционалне законитом циљу којем се тежи и да обавезивање апеланта на исплату накнаде нематеријалне штете и објављивање извињења у околностима кон-

кретног случаја - није било нужно у демократском друштву, у смислу члана 10. став 2. Европске конвенције.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-1298/21 од 10. јула 2025. године)

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Сувласништво на некретнини

Нема кршења права на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода зато што се у конкретном случају не ради о „имовини“ апеланата која би била заштићена чланом 1. Протокола број 1 уз ову конвенцију јер апеланти нису могли имати „леgitимно очекивање“ да ће им бити признато право власништва на некретнини на којој то право није имао ни њихов предник.

Из образложења:

Приликом разматрања да ли је дошло до повреде члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд, прије свега, мора утврдити имају ли апеланти „имовину“ у смислу члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

У вези с тим, Уставни суд указује да, према конзистентној пракси Европског суда за људска права и Уставног суда, „имовина“, у смислу члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију, може бити или „постојећа имовина“ или „добра“, укључујући и потраживања у односу на која особа има бар „леgitимно очекивање“ да ће их реализовати. При томе, Уставни суд указује да „леgitимно очекивање“ мора бити конкретније од пуке наде и бити засновано на законској одредби или на правном акту као што је судска одлука (види Европски суд, *Bélané Nagy против Мађарске*, пресуда од 13. децембра 2016. године, представка број 53080/13, тачка 75. и Уставни суд, одлуке о допустивости бр. АП-2361/06 од 10. јануара 2008. и АП-1846/06 од 12. јуна 2008. године, доступне на www.ustavnisud.ba).

У конкретном случају Уставни суд запажа да су апеланти своје тврдње о томе да су власници спорне некретнине темељили на чињеници да су насљедници свог предника који је у катастру био уписан као корисник те

некретнине. Међутим, апеланти нису успјели доказати своје сувласништво на спорној некретнини зато што у поступку који су водили нису доставили ниједан конкретан доказ да је њихов предник био и власник спорне некретнине. Стога, Уставни суд сматра да се у конкретном случају не ради о „имовини“ апеланата која би била заштићена чланом 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер апеланти нису могли имати „леgitимно очекивање“ да ће им бити признато право власништва на некретнини на којој то право није имао ни њихов предник.

(Одлука Уставног суда БиХ, број АП-586/21 од 27. марта 2025. године)